Օրագիրը կը հրատարակուի ամէն օր բացի կիրակի և տօնական օրերէ։

Գնահատեան գինն է Պոլսոյ համար կանխիկ 250 զրուշ, իսկ գաւառաց համար կանխիկ 2 1/2 Ցամ. ոսկի, զոր բաժանորդ գրուիլ ուզողներ կը պարտաւորուին, կամ իրենք ուղղակի մեզ զրկել և կամ յիշեալ գումարը վճարելու համար Պոլիս մէկը ցոյց տալ։

Օրագրին հասարակ 1 զրուշ կը նախատեսի։

Գանազան տարբ. առաջին անգամի համար 3 զրշ. երկրորդին 2 զրշ. և աւելի անգամներու համար ուրիշ առկարգութիւն կայ։

Հասնելիք և ուրիշ գրութիւնք պէտք է զրկիլ Ֆիրմանճըլար եօզուջու Կոստոֆեան խան 4 թիւ սենեակը։ Օգակն խօսակցութիւն տնօրէն։

ՕՐԱԿԱՐ

Ս. ՕՕՎՍԻՆՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ՝ ՈՐ ՀԱՅ ՇԱՓԱՆ Ը ՇԱԲԱԹ 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1871 ԹԱՐՄԱՆ 1 ԱԼԱՖԱՐԱՆԴԱ 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 570

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ Ո ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԹԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԹՈՒՐԱԿԱՆ ՄԸ ՅԱՒԱՀԱՐԻՒԱ

Ազգային թղթատարութեան մասնաճիւղը զրաղիլը իր առաջին և գլխաւոր կազմակերպութեամբ, քանի մը չաբաթ առաջ երկար մը յօդուած գրեցինք։ Ազբերիա մայրերկիրէ (Դաղղիա) աւելի բազդատուած դանուելուս։ Ազբերիա զրկուած հասարակաց և արհեստից նպատակի ընտրեալ բարեկարգութիւնները օր ըստ օրէ յառաջ կերթան. և կը տեսնեմք որ մի առ մի կիյնան այն արգելքները որոնք Բրօքանի ծովերեցայց գիմացը քոյր ազգ մը կազմելու համար երկար առեն խոչընդոտ եղած էին մեզ։

Շատ անգամ զրուցած ենք և գարձեալ կը կրկնեմք թէ, եթէ Անդղիա Ներսէսյեն երկու քոյր հեռու Ամերիկէի եղերքը գանուած այս տաքուկ և արգասաւոր գօտին իր ձեռքն ունենալու ըլլար, մինչեւ յարդ քանի գաւառ կազմած էր անոր մէջ։ Ու դէպքերուն ծոպերաւ կուզէ կարծած ժամանակը մասակից վերջանայ. նա ալ մեզ նման խնդամուտ եղած է թէ նահանգներու վրայ մեր տիրապետութիւնը բնաւ նշանակութիւն չունենար, եթէ այս նոխանի Ամերիկան Միացեալ Նահանգներէն ազատելու հարը չըսուած ենք, որ այնչափ գարերէ ի վեր տնայի ըլլալով, բարբարոսաբար ու գաճաճ սրամտութեամբ թշնամացուցած են զայն։

Ազբերիոյ ապստամբութիւնը իր մանուածոյգիս յամառնկարագիր. լով մեծ հնչնուքի մէջ ձգած էր այն անձերը որոնք գաղղիական երկրի հետ միացած այս տերդրան կառավարել բարեկենդանութիւն ձեռք ձգելու համար մեզ համար ունեցած ծրագրագրին կարեւորութիւնը խնդամուտ եղած են։ Ազդ. ապստամբութիւնը հին գաղթականները անհնարին տառապեցուցած էր և պատերազմի գաղթողները վարանոց մէջ թողած էր գալու և իրենց թշնամութիւններուն մոռնալու այս երկրի վրայ որ առատին հայրենիքն է։

Եթէ մեր թշնամիները այս վերջին փոթորկին մէջ մասամբ իւրք ողջունութիւն բանեցուցին, շատ լաւ հաշուած էին այն չարիքը զոր հրնային առատին մեզ ընել։ Ենթադրելով թէ այս ապստամբութիւնը յաջողելու ըլլար, գաղղիական վառարց համար անգործնական մէկ պիտի ըլլար այն։

Նախաձեռնութիւնը վերջանելուն մէջ սա տարօրինակ բանը կայ որ ապստամբաց մեծ մասը Արեւելեան գաւառաց և աշխատասէր Գաղղիստանի լեռնոտ չրջանակներու երկրագործ ցեղերէ կը բաղկանար։ Օրան նահանգի մահմետական ցեղերը ապստամբութեան մասնակից ըլլալու համար հաղիւ իրենց ձիերը համեմելու մտադրեցին։ Անկարգութեան ամբոխական պատճառները միայն չնորհարծեցին այս աւելի մէջ։

Նոյնպէս պատասխանելու թնդանօթները կոստանդնեայի պատուոյ սահմաններէն անցնելով Ալճերիայի մէջ պրոն տալին, բայց և այնպէս Արեւմտեան կողմէն Մարոքի կայսրութեան մօտենալ նոյնչափ դիւրին չէ մեզ։ Ապստամբաց ձեռքէն պրատած կառավարչագործելը ղէնքերը խիստ հատանական ցոյց կուտան որ բանը թէ ապստամբք բրտութեան լրագրաց աւած թշնամանքէ տեղի կու թիւնները մեզ դէմ կը դործածէին. նոյնպէս Ապտ-ել-Գատէրի պատերէ մէկուն ապստամբաց մէջ տեսնելով, կինամբ տանջուին կատակութեան մը առիթ ընծայելու համար։ Ամէն ինչ որ աշբերը ընդունելու ենք ապստամբաց կողմանէ հրատարակուած նամակի մը նկատմամբ ցոյց տուած զժգոհութիւնը ի սկզբան թիւն կը բերին։

«Ա յս նամակի մէջ, պիէննայի նախկին դեսպանը, նախկին արտաքին գործոց պաշտօնէութեան պատերազմի հրատարակութեան ժամանակ Լէվը Օլիվիկի գահլճին, ձիերը համեմելու մտադրեցին։ Անկարգութեան ամբոխական պատճառները միայն չնորհարծեցին այս աւելի մէջ։

Ներքին գաւառները թնդանօթները կոստանդնեայի պատուոյ սահմաններէն անցնելով Ալճերիայի մէջ պրոն տալին, բայց և այնպէս Արեւմտեան կողմէն Մարոքի կայսրութեան մօտենալ նոյնչափ դիւրին չէ մեզ։ Ապստամբաց ձեռքէն պրատած կառավարչագործելը ղէնքերը խիստ հատանական ցոյց կուտան որ բանը թէ ապստամբք բրտութեան լրագրաց աւած թշնամանքէ տեղի կու թիւնները մեզ դէմ կը դործածէին. նոյնպէս Ապտ-ել-Գատէրի պատերէ մէկուն ապստամբաց մէջ տեսնելով, կինամբ տանջուին կատակութեան մը առիթ ընծայելու համար։ Ամէն ինչ որ աշբերը ընդունելու ենք ապստամբաց կողմանէ հրատարակուած նամակի մը նկատմամբ ցոյց տուած զժգոհութիւնը ի սկզբան թիւն կը բերին։

«Ա յս նամակի մէջ, պիէննայի նախկին դեսպանը, նախկին արտաքին գործոց պաշտօնէութեան պատերազմի հրատարակութեան ժամանակ Լէվը Օլիվիկի գահլճին, ձիերը համեմելու մտադրեցին։ Անկարգութեան ամբոխական պատճառները միայն չնորհարծեցին այս աւելի մէջ։

Ներքին գաւառները թնդանօթները կոստանդնեայի պատուոյ սահմաններէն անցնելով Ալճերիայի մէջ պրոն տալին, բայց և այնպէս Արեւմտեան կողմէն Մարոքի կայսրութեան մօտենալ նոյնչափ դիւրին չէ մեզ։ Ապստամբաց ձեռքէն պրատած կառավարչագործելը ղէնքերը խիստ հատանական ցոյց կուտան որ բանը թէ ապստամբք բրտութեան լրագրաց աւած թշնամանքէ տեղի կու թիւնները մեզ դէմ կը դործածէին. նոյնպէս Ապտ-ել-Գատէրի պատերէ մէկուն ապստամբաց մէջ տեսնելով, կինամբ տանջուին կատակութեան մը առիթ ընծայելու համար։ Ամէն ինչ որ աշբերը ընդունելու ենք ապստամբաց կողմանէ հրատարակուած նամակի մը նկատմամբ ցոյց տուած զժգոհութիւնը ի սկզբան թիւն կը բերին։

«Ա յս նամակի մէջ, պիէննայի նախկին դեսպանը, նախկին արտաքին գործոց պաշտօնէութեան պատերազմի հրատարակութեան ժամանակ Լէվը Օլիվիկի գահլճին,

(Օշինեան Նախճաւ.)

ՆԱՒԱՐԻՆՈ ԴԱՐՁԸ Է

Ժամանակ առ Բաէնի մէջ հետեւեալը կը կարդացուի,

Մեր լսմբապահներէն մէկը հետեւեալը կը դրէ մեզ Բաէնէն,

«Կայսերականաց բանակատեղ. ւոյն մէջ մեծ չիմութիւն կայ։ Գահակորոյս կայսրը իր Զիզեհըլբուրգի կամ Թօրդաւէյի առանձնարանէն, դործելու յառաջացնելու ու երկիրն խռովեցնելու համար հեռագրով իր կրկը կուտակիցներուն, «ըրէք ինչպէս որ կուզէք ու ինչ որ կուզէք» ըսելով չի չատանար եղեր, այլ մեկզի խոզով այն պազարիան անասրերութիւնը որ յաղողութեան մէջ իր ամենաանձ ուժն եղած է, իւր պինդ աչխոյժ արբանեակներու նորերս դործած գործերը սասակապէս ոյպիսներ է։ Գէթ այսչ այսօրուան պատմութիւնը։ Ես սակ հասասաներու համար, նորերս Պ. Գաւքս որ նրամանի կոչմանէ հրատարակուած նամակի մը նկատմանէ ցոյց տուած զժգոհութիւնը ի սկզբան թիւն կը բերին։

«Ա յս նամակի մէջ, պիէննայի նախկին դեսպանը, նախկին արտաքին գործոց պաշտօնէութեան պատերազմի հրատարակութեան ժամանակ Լէվը Օլիվիկի գահլճին, խիստ պարզ և բնական կերպով կը խոստովանի թէ դիւանագիտական դրութիւնները և յաչատակցութիւնները, որոնք պաշտօնապահներ ըլլաս դարս չեղնելու էին, վար գըլած և իր քով պահած է, որպէս զի իրրև մտանաւոր սեզհականութիւն մը ըստ իր հաճոյից դործածէ զանոնք։

«Խիստ խելացի մտածում։ Այս միամտական խոստովանութիւնը վարչութեան մէջ սերտ կապ կանխի և վարիչներու անխորհուրդ ուղղամտութեան համար բարի վկայութիւն մը չէ։ Եթէ Ֆրանսա այսօր դժբաղդարար քոչ ծանօթութիւն առացած չըլլար այս մարդին, պէտք էր գոհութիւնք խոստովանք այն բանակատութենից վրայ որ այս օրինակ դաշանեաց չայտնութեան կառավարչին և խիստ բարձրատեաճան պաշտօնատարոց պաշտօնազանգուածներուն մասին կատարեալ վինութիւն պիտի ըլլայնն մեզ։

«Յայտնի է թէ գահակորոյս կայսրը ոչ ոստիկան զժգոհ եղած է այսօրինակ չայտնութիւնէ։ Ան մեզի մեզի այն նեղութիւն վրայ նորոգուելու վրայ են։ Ինչ որ ալ բլլայ կառավար կարութիւնը որում մարդ. ինքզինք կը դատապարտէ, սակայն անհնարին է որ դրացեալ աչքերուն ապզելք դնեց որ չրաց ուն ու չտեսնեն։ Ամենազարդ ողջմտութիւնը չայտ կուտայ ղայտ։ Սակայն մոլեռանդները, երբ մանաւանդ ռասիպզական պէտքեր մղրակեն ղերենք, ոչ թէ ողջմտութիւնը, այլ ուրիշ բան առաջնորդ կընարեն իրենց։ Ահա այս բանի առջին թուտիլ մը դրատիլ, և եթէ գնա ժամանակ կայ, կատարուած իրողութեան համար գարման առարիլ կուզան այսօր։

«Յիմանք ալ աւելի հեռուն կերթան ու կը հաստատեն թէ գահակորոյս կայսրը ուզելով իր որդւոյն ապագան վերապահել, չայտագիրը մը պիտի հրատարակէ երբը որ իւր կառավիցներու ընթացքը դատապարտելով գանոնք կանխելու վճռակամ է եղեր։

Աւելի զարմանալին կայ, այս չայտագրի առաջին օրինակը առ Պ. Թիեր ուղղակ է եղեր, և Տուէ գօրապետը պատգամները ըլլալու պաշտօնը չէ ղլացեր։

«Ահաւասիկ հասարակաց թեան մէջ պարզապ ապրաճչնութիւնները. սա սադդ է թէ կայսերականք ահատպի մէջ են, և իրենց ամբարտաւանութիւնը կորսուած են»։

ՕՐՈՒՊ ՄԷԼԱՆԻ

Սիկքլ լրագրի մէջ հետեւեալը կը կարդացուի։

Ա չխատի աղէտներէ և ձախողուածներէ վերջը, վերջապէս Ջերմանացի և ամբրզ եկեղեցւոյն հաստատ երջանիկ ժամանակներ պիտի ճառագայթեն։ Լը Մօնտ է զայս ըսողը, և Լը Մօնտ լմնդրարէ է երբ Սալէմի և Լուրտի գիւցազներէն մէկ մասը Ֆրանսայի մէջ ձեռնարկ մը կընէ, որ ուրիշ ոչ ոքի չի յաջողիր։ Ինչ որ ալ բլլայ կառավար կարութիւնը որում մարդ. ինքզինք կը դատապարտէ, սակայն անհնարին է որ դրացեալ աչքերուն ապզելք դնեց որ չրաց ուն ու չտեսնեն։ Ամենազարդ ողջմտութիւնը չայտ կուտայ ղայտ։ Սակայն մոլեռանդները, երբ մանաւանդ ռասիպզական պէտքեր մղրակեն ղերենք, ոչ թէ ողջմտութիւնը, այլ ուրիշ բան առաջնորդ կընարեն իրենց։ Ահա այս բանի առջին թուտիլ մը դրատիլ, և եթէ գնա ժամանակ կայ, կատարուած իրողութեան համար գարման առարիլ կուզան այսօր։

«Յիմանք ալ աւելի հեռուն կերթան ու կը հաստատեն թէ գահակորոյս կայսրը ուզելով իր որդւոյն ապագան վերապահել, չայտագիրը մը պիտի հրատարակէ երբը որ իւր կառավիցներու ընթացքը դատապարտելով գանոնք կանխելու վճռակամ է եղեր։

Աւելի զարմանալին կայ, այս չայտագրի առաջին օրինակը առ Պ. Թիեր ուղղակ է եղեր, և Տուէ գօրապետը պատգամները ըլլալու պաշտօնը չէ ղլացեր։

«Ահաւասիկ հասարակաց թեան մէջ պարզապ ապրաճչնութիւնները. սա սադդ է թէ կայսերականք ահատպի մէջ են, և իրենց ամբարտաւանութիւնը կորսուած են»։

ՕՐՈՒՊ ՄԷԼԱՆԻ

Սիկքլ լրագրի մէջ հետեւեալը կը կարդացուի։

Ա չխատի աղէտներէ և ձախողուածներէ վերջը, վերջապէս Ջերմանացի և ամբրզ եկեղեցւոյն հաստատ երջանիկ ժամանակներ պիտի ճառագայթեն։ Լը Մօնտ է զայս ըսողը, և Լը Մօնտ լմնդրարէ է երբ Սալէմի և Լուրտի գիւցազներէն մէկ մասը Ֆրանսայի մէջ ձեռնարկ մը կընէ, որ ուրիշ ոչ ոքի չի յաջողիր։ Ինչ որ ալ բլլայ կառավար կարութիւնը որում մարդ. ինքզինք կը դատապարտէ, սակայն անհնարին է որ դրացեալ աչքերուն ապզելք դնեց որ չրաց ուն ու չտեսնեն։ Ամենազարդ ողջմտութիւնը չայտ կուտայ ղայտ։ Սակայն մոլեռանդները, երբ մանաւանդ ռասիպզական պէտքեր մղրակեն ղերենք, ոչ թէ ողջմտութիւնը, այլ ուրիշ բան առաջնորդ կընարեն իրենց։ Ահա այս բանի առջին թուտիլ մը դրատիլ, և եթէ գնա ժամանակ կայ, կատարուած իրողութեան համար գարման առարիլ կուզան այսօր։

«Յիմանք ալ աւելի հեռուն կերթան ու կը հաստատեն թէ գահակորոյս կայսրը ուզելով իր որդւոյն ապագան վերապահել, չայտագիրը մը պիտի հրատարակէ երբը որ իւր կառավիցներու ընթացքը դատապարտելով գանոնք կանխելու վճռակամ է եղեր։

Աւելի զարմանալին կայ, այս չայտագրի առաջին օրինակը առ Պ. Թիեր ուղղակ է եղեր, և Տուէ գօրապետը պատգամները ըլլալու պաշտօնը չէ ղլացեր։

«Ահաւասիկ հասարակաց թեան մէջ պարզապ ապրաճչնութիւնները. սա սադդ է թէ կայսերականք ահատպի մէջ են, և իրենց ամբարտաւանութիւնը կորսուած են»։

ՕՐՈՒՊ ՄԷԼԱՆԻ

Սիկքլ լրագրի մէջ հետեւեալը կը կարդացուի։

Ա չխատի աղէտներէ և ձախողուածներէ վերջը, վերջապէս Ջերմանացի և ամբրզ եկեղեցւոյն հաստատ երջանիկ ժամանակներ պիտի ճառագայթեն։ Լը Մօնտ է զայս ըսողը, և Լը Մօնտ լմնդրարէ է երբ Սալէմի և Լուրտի գիւցազներէն մէկ մասը Ֆրանսայի մէջ ձեռնարկ մը կընէ, որ ուրիշ ոչ ոքի չի յաջողիր։ Ինչ որ ալ բլլայ կառավար կարութիւնը որում մարդ. ինքզինք կը դատապարտէ, սակայն անհնարին է որ դրացեալ աչքերուն ապզելք դնեց որ չրաց ուն ու չտեսնեն։ Ամենազարդ ողջմտութիւնը չայտ կուտայ ղայտ։ Սակայն մոլեռանդները, երբ մանաւանդ ռասիպզական պէտքեր մղրակեն ղերենք, ոչ թէ ողջմտութիւնը, այլ ուրիշ բան առաջնորդ կընարեն իրենց։ Ահա այս բանի առջին թուտիլ մը դրատիլ, և եթէ գնա ժամանակ կայ, կատարուած իրողութեան համար գարման առարիլ կուզան այսօր։

«Յիմանք ալ աւելի հեռուն կերթան ու կը հաստատեն թէ գահակորոյս կայսրը ուզելով իր որդւոյն ապագան վերապահել, չայտագիրը մը պիտի հրատարակէ երբը որ իւր կառավիցներու ընթացքը դատապարտելով գանոնք կանխելու վճռակամ է եղեր։

Աւելի զարմանալին կայ, այս չայտագրի առաջին օրինակը առ Պ. Թիեր ուղղակ է եղեր, և Տուէ գօրապետը պատգամները ըլլալու պաշտօնը չէ ղլացեր։

«Ահաւասիկ հասարակաց թեան մէջ պարզապ ապրաճչնութիւնները. սա սադդ է թէ կայսերականք ահատպի մէջ են, և իրենց ամբարտաւանութիւնը կորսուած են»։

ղանց՝ այն է Մելանիի և Մաքմահոնի հետ զրդիխոց կը քալէ։

Լը Մօնտ իրրև այլ խորագնին պատին պայծառագոյն ենթադիտուն և իր հիանալի առաղգաթիւնը նըշմարած է։ Մարդ մը որ իր տաբիքին հակառակ քաջառողջ է, և գլխուն նկած փորձանոց հակառակ զանարիւթեամբ կը կենայ, ասանք բնական բանը չեն եղիր, այս առաւօրնակ լրագրոյ համար ասահ ապա սքանչել պատճառը կը հետապնդէ, և գայս պատճառը իսկոյն կը գտնէ նախանձոտութեան գաղանագաղանի խորհրդոց մէջ։

«Անտարակոյս յաղագ գիւտագործութեան մէ, կըսէ, որ Աստուած պիտի թ.ի իրմէ առաւ սր իր քահանայապետութիւնը պետրոսի քահանայապետութեան տասրինեքէն անդին երկարաձգի։ Սպասէն պիտի թ. մեծ գիր մ'անի կատարելու, մեծ գիր մը որ է առաջել գիշապիա և փրկել գիւղպետը, այսինքն է վերատին ձեռք ձգել գիւղպետը մեզ համար, և իսկութիւնը գարատատարել։

Ո՞վ է գայս ըսողը։ Մելանին է։ Ո՞րբ։ Ասկից քան տարի յառաջ, 1851 ին։

Ո՞ր, Պատահանի մը պատճառին մէջ, ի Քօրէնս կըշնօպի մօտ։

Ինչպէ՞ս։ Սա իրատականն ու սատ գուշակային գիրերը գրելով։ 1872 վ. Ս.։

վ. Ս.։ ա՛ն թէ «վերջ ատեան», ա՛ն թէ «վատ ազգէ», ոչ ալ ուրիշ ինչ մեկնութիւնները պէտ կարենայիք տալ. այլ մեկ և միակ մեկնութիւն մը որ ա՛րչափ մեկնութիւն մը պատրիչ նայելքան ալ աքանչելի է. այսինքն «վախճան Աշխարհի»։

«Վախճան Աշխարհի», 1872։ Մելանին է գայս ըսողը։ Ա՛յ, խօսքը ծալ լսած ու կնքուած թղթեղ մը վրայ գրած է որ 1851 ին յուլիս ամսոյ մէջ Պատին գրկուելէն ետքա Պատը գայս իրողութիւնը կարդալուն համար է որ զանազանեմ և վստահ է։

վատն գի Մելանին երբէք չէ խաբուած։ Մելանին գուշակած է այն ամէն ապէսները որոնք քան և հինգ տարիէ ի վեր Գաղղիոյ վերայ գրհոհ տալին, և ասի, ոչ թէ տարտամ խօսքերով հանդերձ թուականներով։ Այսպէս գուշակած է նա Թիւնամիայ արշաւանքը, 1870, «Բրուսիացիք»։ Նոյնպէս գուշակած է թէ Բարիզ այրեցուելը պիտի բլլայ։ Լը Մօնտ չ'լսեր թէ ինչ ձևով գուշակած է, սակայն անշուշտ սա ձևով բլլալու կը։ 1871։ «Բնդրոյ»։

Մելանին ամէն բան գուշակած է։ գուշակած է թէ Թրօշիւ զօրապետը գատ չպիտի երթալ և թէ Հասարակապետը պիտի յաղթանակէր։ «Սպասեցէք Բոլիզ-պըր-Ռի-նը», կըսէ 1871 յունվար 20 թուականաւ նամակի մը մէջ,

ՏԱՐՕՆԻ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՎԱՅՐ)

Հիմնադիր՝ Գ. Տեր-Գրիգորյան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՎԱՅՐԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայկական հնագույն վայրերի մասին առաջին գիտական տեղեկությունները հայտնի են 19-րդ դարի սկզբից, երբ եվրոպացի ճանապարհորդները սկսեցին այցելել Տարոնի շրջանը։ Նրանց նկարագրությունները, չնայած հաճախ անճշտությունների, մեծ արժեք ունեն, քանի որ շատ հուշարձաններ այդ ժամանակ դեռ պահպանված էին։

Ամենավաղ հիշատակություններից մեկը պատկանում է 1837 թվականին Տարոնով անցած մի ճանապարհորդի։ Նա գրում է, որ Մուշի դաշտում «հազիվ մի քանի գյուղ կա, մնացածները ավերակ են, և ամենուր կարելի է տեսնել հին եկեղեցիների, ամրոցների և ջրանցքների հետքեր»։

1858 թվականին Հյուսիսային Տարոնում աշխատել է ռուս հնագետ Ն. Ի. Վոսկանյանը։ Նա առաջինն էր, որ համակարգված ուսումնասիրություն կատարեց և մանրամասն նկարագրեց տասնյակ հուշարձաններ։ Նրա գրքում առաջին անգամ հրապարակվեցին Թորթոմի, Հոգեվանքի և Կարմրավանքի հատակագծերը։

1890-ական թվականներին Տարոնում աշխատել է գերմանացի ճարտարապետ Ֆ. Կրեյտները, որը հետաքրքրվել էր հատկապես միջնադարյան կամուրջներով և ջրանցքներով։ Նրա նկարները այսօր միակ վավերագրերն են այդ կառույցների մի մասի մասին, որոնք ժամանակի ընթացքում ամբողջովին ավերվել են։

Ուշագրավ տեղեկություններ է թողել նաև 1901 թվականին Տարոն այցելած ռուս զինվորական Ա. Ի. Կոզլովը, որը հատկապես նկարագրել է Մուշի դաշտի ոռոգման համակարգը։

Ամենամանրամասն ուսումնասիրությունը կատարել է Ն. Մառը 1908 թվականի ամռանը։ Նա հետազոտել է ավելի քան 30 հուշարձան, կազմել դրանց հատակագծերը և լուսանկարել շատերը։ Նրա աշխատությունը մինչ օրս մնում է հիմնական աղբյուրներից մեկը։

Խորհրդային տարիներին Տարոնի հնագիտական ուսումնասիրությունները վերսկսվեցին միայն 1960-ական թվականներին։ Ա. Ա. Տեր-Մարտիրոսյանի ղեկավարությամբ կազմակերպված արշավախմբերը հայտնաբերեցին մի շարք նոր հուշարձաններ, որոնք նախկինում անհայտ էին գիտությանը։

ՏԱՐՈՆԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ

Տարոնի հնագույն հուշարձանները ներկայացնում են տարբեր դարաշրջանների ճարտարապետական ոճեր։ Ամենահին կառույցները պատկանում են ուշ բրոնզի դարին և վկայում են տեղի բնակչության բարձր մշակույթի մասին։

Ամենահայտնի հուշարձաններից է Թորթոմի եկեղեցին, որը կառուցվել է 10-րդ դարի վերջին։ Այն ունի խաչաձև հատակագիծ և գմբեթավոր կառուցվածք։ Եկեղեցու պատերը զարդարված են բարձրաքանդակ քարերով, որոնցից շատերը պահպանվել են մինչ օրս։

Հոգեվանքի համալիրը ներառում է մի քանի եկեղեցի և մատուռ, որոնք կառուցվել են 10-13-րդ դարերում։ Համալիրի գլխավոր եկեղեցին՝ Սուրբ Աստվածածինը, ունի յուրահատուկ գմբեթ՝ հենված տասներկու սյուների վրա։

Կարմրավանքը հայտնի է իր մեծ գրադարանով, որը հարյուրավոր տարիների ընթացքում հավաքել էր հարյուրավոր ձեռագրեր։ Վանքի շրջակայքում պահպանվել են նաև բազմաթիվ խաչքարեր, որոնցից շատերը զարդարված են նրբագեղ հյուսվածքներով։

Մուշի դաշտում գտնվող Կարմրավանքի մոտ պահպանվել է 11-12-րդ դարերի մի մեծ կամուրջ, որի կամարները ունեն 23 մետր բարձրություն։ Կամուրջը ունի երեք աղեղ, որոնցից միջինը ամենամեծն է։

Ավելի քիչ հայտնի, բայց ոչ պակաս կարևոր են Տարոնի գյուղական համալիրները, որոնք ներառում են ջրաղացներ, ձիթհանքեր և գյուղատնտեսական այլ կառույցներ։ Դրանք վկայում են տեղի բնակչության զբաղմունքների և կենցաղի մասին։

ՏԱՐՈՆԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տարոնի հնագույն հուշարձանների պահպանությունը մեծ մարտահրավեր է ներկայացնում։ Շատ կառույցներ ենթարկվել են ժամանակի ավերիչ ազդեցությանը, իսկ ոմանք՝ մարդկանց անուշադրության։ Հատկապես վտանգված են գյուղական համալիրները, որոնք հաճախ գտնվում են մասնավոր հողերի վրա։

1828 թվականի հոկտեմբերի 29-ին Տարոնի դաշտում տեղի ունեցավ մի մեծ ճակատամարտ, որի մասին պատմում է ականատես զինվոր Ա. Ի. Ռոստոմովը։ Նրա հուշերում մանրամասն նկարագրված է ռուսական զորքերի առաջխաղացումը Մուշ քաղաքի ուղղությամբ։

Ռոստոմովը գրում է, որ հոկտեմբերի 28-ի առավոտյան մառախուղը դեռ չէր ցրվել, երբ ռուսական հետախուզական ջոկատները հայտնաբերեցին թուրքական զորքերի առաջապահ գնդերը։ Ճակատամարտը սկսվեց ժամը 9-ի սահմաններում։

Ռոստոմովի վկայությամբ՝ ռուսական զորքերի հրամանատարությունը ուներ մոտ 12 հազար զինվոր և 18 հրանոթ, մինչդեռ թուրքական կողմը կենտրոնացրել էր ավելի քան 20 հազար մարդ։ Չնայած թվային գերազանցությանը՝ թուրքերը չկարողացան դիմակայել ռուսական հարվածին։

Ռոստոմովը հատուկ ուշադրություն է դարձնում հրետանու դերին։ Նրա գրելով՝ «հրանոթների որոտը լսվում էր մինչև Մուշ, և թուրքերը, կարծելով, թե ամբողջ բանակը հարձակվում է, սկսեցին նահանջել դեռևս կեսօրից առաջ»։

Ճակատամարտի ամենադրամատիկ պահերից մեկը եղել է Սուրբ Կարապետ վանքի մոտ տեղի ունեցած մարտը։ Ռոստոմովը նկարագրում է, թե ինչպես ռուսական հետևակը գրոհով գրավեց վանքի բլուրը, որտեղից հետո հրետանին կարողացավ ամբողջ դաշտը վերահսկել։

Ճակատամարտի արդյունքում ռուսական զորքերը գրավեցին Մուշ քաղաքը և շարունակեցին առաջխաղացումը դեպի հարավ։ Ռոստոմովի հուշերում հետաքրքիր տեղեկություններ կան նաև տեղի բնակչության վերաբերմունքի մասին։ Նա նշում է, որ շատ հայեր դիմավորում էին ռուսական զորքերին որպես ազատագրողների, մատակարարելով նրանց սնունդ և տեղեկություններ թուրքական դիրքերի մասին։

Ռոստոմովի հուշերը կարևոր աղբյուր են ոչ միայն ռազմական պատմության, այլև տեղի ժողովրդի կենցաղի ուսումնասիրության համար։ Նա նկարագրում է գյուղերի դասավորությունը, տների կառուցվածքը, հագուստը և սովորությունները։ Նրա գրքում կան նաև մանրամասն քարտեզներ և գծագրություններ, որոնք այսօր արժեքավոր պատմական փաստաթղթեր են։

Ռոստոմովի հուշերը հրատարակվել են 1837 թվականին Թիֆլիսում և մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ռուսական հասարակության մեջ։ Դրանք թարգմանվել են նաև եվրոպական մի քանի լեզուներով։

ՏԱՐՈՆԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տարոնի հնագույն հուշարձանների պահպանությունը մեծ մարտահրավեր է ներկայացնում։ Շատ կառույցներ ենթարկվել են ժամանակի ավերիչ ազդեցությանը, իսկ ոմանք՝ մարդկանց անուշադրության։ Հատկապես վտանգված են գյուղական համալիրները, որոնք հաճախ գտնվում են մասնավոր հողերի վրա։

1828 թվականի հոկտեմբերի 29-ին Տարոնի դաշտում տեղի ունեցավ մի մեծ ճակատամարտ, որի մասին պատմում է ականատես զինվոր Ա. Ի. Ռոստոմովը։ Նրա հուշերում մանրամասն նկարագրված է ռուսական զորքերի առաջխաղացումը դեպի Մուշ քաղաք։

Ռոստոմովը գրում է, որ հոկտեմբերի 28-ի առավոտյան մառախուղը դեռ չէր ցրվել, երբ ռուսական հետախուզական ջոկատները հայտնաբերեցին թուրքական զորքերի առաջապահ գնդերը։ Ճակատամարտը սկսվեց ժամը 9-ի սահմաններում։

Ռոստոմովի վկայությամբ՝ ռուսական զորքերի հրամանատարությունը ուներ մոտ 12 հազար զինվոր և 18 հրանոթ, մինչդեռ թուրքական կողմը կենտրոնացրել էր ավելի քան 20 հազար մարդ։ Չնայած թվային գերազանցությանը՝ թուրքերը չկարողացան դիմակայել ռուսական հարվածին։

Ռոստոմովը հատուկ ուշադրություն է դարձնում հրետանու դերին։ Նրա գրելով՝ «հրանոթների որոտը լսվում էր մինչև Մուշ, և թուրքերը, կարծելով, թե ամբողջ բանակը հարձակվում է, սկսեցին նահանջել դեռևս կեսօրից առաջ»։

Ճակատամարտի ամենադրամատիկ պահերից մեկը եղել է Սուրբ Կարապետ վանքի մոտ տեղի ունեցած մարտը։ Ռոստոմովը նկարագրում է, թե ինչպես ռուսական հետևակը գրոհով գրավեց վանքի բլուրը, որտեղից հետո հրետանին կարողացավ ամբողջ դաշտը վերահսկել։

Ճակատամարտի արդյունքում ռուսական զորքերը գրավեցին Մուշ քաղաքը և շարունակեցին առաջխաղացումը դեպի հարավ։ Ռոստոմովի հուշերում հետաքրքիր տեղեկություններ կան նաև տեղի բնակչության վերաբերմունքի մասին։ Նա նշում է, որ շատ հայեր դիմավորում էին ռուսական զորքերին որպես ազատագրողների, մատակարարելով նրանց սնունդ և տեղեկություններ թուրքական դիրքերի մասին։

Ռոստոմովի հուշերը կարևոր աղբյուր են ոչ միայն ռազմական պատմության, այլև տեղի ժողովրդի կենցաղի ուսումնասիրության համար։ Նա նկարագրում է գյուղերի դասավորությունը, տների կառուցվածքը, հագուստը և սովորությունները։ Նրա գրքում կան նաև մանրամասն քարտեզներ և գծագրություններ, որոնք այսօր արժեքավոր պատմական փաստաթղթեր են։

Ռոստոմովի հուշերը հրատարակվել են 1837 թվականին Թիֆլիսում և մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ռուսական հասարակության մեջ։ Դրանք թարգմանվել են նաև եվրոպական մի քանի լեզուներով։

ՏԱՐՈՆԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տարոնի հնագույն հուշարձանների պահպանությունը մեծ մարտահրավեր է ներկայացնում։ Շատ կառույցներ ենթարկվել են ժամանակի ավերիչ ազդեցությանը, իսկ ոմանք՝ մարդկանց անուշադրության։ Հատկապես վտանգված են գյուղական համալիրները, որոնք հաճախ գտնվում են մասնավոր հողերի վրա։

1828 թվականի հոկտեմբերի 29-ին Տարոնի դաշտում տեղի ունեցավ մի մեծ ճակատամարտ, որի մասին պատմում է ականատես զինվոր Ա. Ի. Ռոստոմովը։ Նրա հուշերում մանրամասն նկարագրված է ռուսական զորքերի առաջխաղացումը դեպի Մուշ քաղաք։

Ռոստոմովը գրում է, որ հոկտեմբերի 28-ի առավոտյան մառախուղը դեռ չէր ցրվել, երբ ռուսական հետախուզական ջոկատները հայտնաբերեցին թուրքական զորքերի առաջապահ գնդերը։ Ճակատամարտը սկսվեց ժամը 9-ի սահմաններում։

Ռոստոմովի վկայությամբ՝ ռուսական զորքերի հրամանատարությունը ուներ մոտ 12 հազար զինվոր և 18 հրանոթ, մինչդեռ թուրքական կողմը կենտրոնացրել էր ավելի քան 20 հազար մարդ։ Չնայած թվային գերազանցությանը՝ թուրքերը չկարողացան դիմակայել ռուսական հարվածին։

Ռոստոմովը հատուկ ուշադրություն է դարձնում հրետանու դերին։ Նրա գրելով՝ «հրանոթների որոտը լսվում էր մինչև Մուշ, և թուրքերը, կարծելով, թե ամբողջ բանակը հարձակվում է, սկսեցին նահանջել դեռևս կեսօրից առաջ»։

Ճակատամարտի ամենադրամատիկ պահերից մեկը եղել է Սուրբ Կարապետ վանքի մոտ տեղի ունեցած մարտը։ Ռոստոմովը նկարագրում է, թե ինչպես ռուսական հետևակը գրոհով գրավեց վանքի բլուրը, որտեղից հետո հրետանին կարողացավ ամբողջ դաշտը վերահսկել։

Ճակատամարտի արդյունքում ռուսական զորքերը գրավեցին Մուշ քաղաքը և շարունակեցին առաջխաղացումը դեպի հարավ։ Ռոստոմովի հուշերում հետաքրքիր տեղեկություններ կան նաև տեղի բնակչության վերաբերմունքի մասին։ Նա նշում է, որ շատ հայեր դիմավորում էին ռուսական զորքերին որպես ազատագրողների, մատակարարելով նրանց սնունդ և տեղեկություններ թուրքական դիրքերի մասին։

Ռոստոմովի հուշերը կարևոր աղբյուր են ոչ միայն ռազմական պատմության, այլև տեղի ժողովրդի կենցաղի ուսումնասիրության համար։ Նա նկարագրում է գյուղերի դասավորությունը, տների կառուցվածքը, հագուստը և սովորությունները։ Նրա գրքում կան նաև մանրամասն քարտեզներ և գծագրություններ, որոնք այսօր արժեքավոր պատմական փաստաթղթեր են։

Ռոստոմովի հուշերը հրատարակվել են 1837 թվականին Թիֆլիսում և մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ռուսական հասարակության մեջ։ Դրանք թարգմանվել են նաև եվրոպական մի քանի լեզուներով։

Տարին 19 համար
Օրական դուրս է գալիս 10
Տպաքանակը 10000

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.)

— Տիրոջ Գէորգեան Ստեփանոսի Ղարիբեանի ամուսինը Մարիամ Ղարիբեան, որ ծնած է Ղազարեան Մարիամ Ղազարի, ներկայացուցած է մեզ հետեւեալ խնդրագիրը.

Ես ամուսնացած եմ Տիրոջ Գէորգեան Ստեփանոսի Ղարիբեանի հետ 1870 Յունուար 10-ին, եւ ամուսնութեան ժամանակ ինձ տրուած է 1000 ռուբլի օժիտ, որ ես ամուսնութեան ժամանակ տուած եմ ամուսնոյս, եւ ինքն ալ ստացած է ինձմէ։ Ամուսինս ինձ հետ վատ կը վարուի, ինձ ծեծելով, եւ ուզելով որ ես ալ իմ կողմանէ ինձ տրուած օժիտը իրեն տամ, որ ինքն ալ ուրիշ կնոջ մը տայ։ Ես ալ չեմ ուզեր տալ, որովհետեւ ինքն ալ ինձ տուած է իր ամուսնութեան ժամանակ։ Ուստի կը խնդրեմ որ ինձ տրուած օժիտը ինձ տրուի, եւ ամուսինս ալ ինձ տուած օժիտը ինձ տայ։

Ես ալ ամուսնացած եմ Մարիամ Ղարիբեանի հետ 1870 Յունուար 10-ին, եւ ինձ տրուած է 1000 ռուբլի օժիտ, որ ես ամուսնութեան ժամանակ տուած եմ ամուսնոյս, եւ ինքն ալ ստացած է ինձմէ։ Ամուսինս ինձ հետ վատ կը վարուի, ինձ ծեծելով, եւ ուզելով որ ես ալ իմ կողմանէ ինձ տրուած օժիտը իրեն տամ, որ ինքն ալ ուրիշ կնոջ մը տայ։ Ես ալ չեմ ուզեր տալ, որովհետեւ ինքն ալ ինձ տուած է իր ամուսնութեան ժամանակ։ Ուստի կը խնդրեմ որ ինձ տրուած օժիտը ինձ տրուի, եւ ամուսինս ալ ինձ տուած օժիտը ինձ տայ։

Ամուսնոյս Տիրոջ Գէորգեան Ստեփանոսի Ղարիբեանի ներկայացուցած խնդրագրին վրայ ես ալ կը յայտնեմ որ ինձ տրուած օժիտը ես ամուսնոյս տուած եմ, եւ ինքն ալ ինձ տուած օժիտը ինձ տուած է։ Ես ալ ամուսնոյս հետ լաւ կը վարուիմ, եւ ինքն ալ ինձ հետ լաւ կը վարուի

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՆԴՐԻԿԱՅԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ROYAL BRITISH AND MERCANTILE

INSURANCE COMPANY

Ա. Դ.

1809

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՊԻՏԱԼ ԵՒ ՊԱՀՈՒՍՏԱՑՈՒՄՆԵՐ

(Լիր. ստեր.)

Մաքս սկզբնական . . . . . 2·000·000

Ընթացիկ հաշիւներէն ապահովութեան վճարուած մնացորդներ . . . 3·091·910

Ամէնուն հաշիւ . . . . . 5·091·910

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՋՕՐՋ Ջ. ՋԻՄՍՈՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՍՈՒՆ ՓԱՅՐ ՕՖԻՍ

LONDON

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՍՑԵ

ԳՐԱՒ ԳՆԿԱՆԸ

ՊԱՏՈՒՈՒԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼՈՎ

1710 թ. հաստատուած , տարեկան եկամուտ

Լ. 100 հազար ոսկի

Ընդհանուր Գործակատար Համար 13.

Քանի մը տարիներէ ի վեր Ս. Պետերբուրգի մէջ գործող

Ռուսական Ընդհանուր Ապահովագրական Ընկերութեան

Գործակատարութիւնը Կ. Պոլսոյ մէջ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԿԱՊԻՏԱԼ 9 ՄԻԼԻՈՆ ՌՈՒԲԼԻ ԱՐԾԱԹՈՎ

1871 Հոկտեմբեր 9 թուականի Ռուսական Կայսերական Հրովարտակով

Հիմնադրեալ 16 Յունուար 1872 թուականին

ՎԱՀԱՆ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ